

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з НПР

Віктор ЛОПАТОВСЬКИЙ

“27” квітня 2023 р.

ПРОГРАМА

**вступного (фахового) іспиту зі спеціальності на навчання до аспірантури
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти**

Спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка

Програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

Протокол № 9 від 21 квітня 2023 р.

Зав. кафедри _____ д. пед. н., проф. Наталя БІДЮК

ПОГОДЖЕНО

Вчена рада факультету міжнародних відносин і права

Протокол № 9 від 25 квітня 2023 р.

Голова вченої ради _____ д. пед. н., проф. Віталій ТРЕТЬКО

ВСТУП

Вступний іспит до аспірантури має на *мети* перевірку якості професійно-педагогічних знань, умінь і навичок вступників, визначення стану їхньої готовності до інноваційної дослідницької діяльності в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка відповідно до вимог навчання за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Специфіка навчання за ОНП вимагає від дослідника здатності синтезувати знання закономірностей, принципів, сучасних тенденцій розвитку педагогічної науки. Рівень наукової підготовленості вступника визначає його здатність вирішувати завдання інноваційної науково-дослідницької діяльності в галузі освіти / педагогіки; проведення творчо-наукових пошуків (розвідок) з актуальних (міждисциплінарних) проблем; готовність до неперервного науково-професійного розвитку і проєктування подальшої науково-педагогічної діяльності; розвиненість професійно-педагогічної та методологічної культури; готовність до пошуку нових способів самостійного розв'язання професійно-педагогічних проблем у кроскультурному освітньому просторі тощо. Формування ключових компетентностей, необхідних педагогу-науковцю, спрямовано на пошук ефективних шляхів удосконалення професійно-педагогічної підготовки, створення умов, що стимулюють науково-фахове зростання здобувачів PhD, узгодження між професійним самовизначенням і професійним відбором до системи науково-педагогічної освіти.

Завдання програми вступного іспиту складені відповідно до фахового наповнення і вимог до знань та умінь, передбачених освітніми рівнями «Магістр» або «Спеціаліст» цього напрямку. Завдання спрямовані на виявлення теоретичних знань та практичних умінь з таких навчальних дисциплін: педагогіка; історія педагогіки; педагогіка і методика вищої школи; педагогічна майстерність; порівняльна педагогіка; методологія і організація наукових досліджень; теорія навчання та виховання, що становлять основу професійно-педагогічної підготовки майбутнього викладача-дослідника.

Вступний іспит передбачає перевірку і оцінку професійної компетентності, наявності інтегрованих знань з фахових предметів та вмінь реалізовувати ці знання на практиці.

Вступний іспит відбувається у формі усного опитування. Екзаменаційний білет містить **5 завдань**.

До програми додається список рекомендованої літератури, критерії оцінювання знань.

ВИМОГИ ДО ВСТУПНИКІВ

На іспиті вступник повинен показати ґрунтовні **знання**:

- основних понять і проблем загальної педагогіки та історії педагогіки, дидактики, найважливіших праць із загальних та окремих питань теорії освіти; історико-педагогічних проблем розвитку освіти в Україні; проблем розвитку освіти в інших країнах світу; основних положень праць видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів-просвітителів з питань освіти, навчання і виховання;

- тенденцій розвитку основних педагогічних теорій і систем; про людину як суб'єкта освітнього процесу, вікові, індивідуальні особливості, професійні схильності й інтереси, соціальні фактори розвитку студента; соціокультурних детермінант розвитку сучасної освіти; про закономірності виховання і навчання в цілісному педагогічному процесі, про сучасні педагогічні технології у сфері освіти; організації освітнього процесу в різних закладах освіти; в галузі розробки навчально-програмної документації та основ формування змісту освіти; з основ управління закладами освіти; в галузі організації дослідно-експериментальної роботи у сфері освіти;

- теоретичних засад педагогічної думки; філософії освіти в системі соціогуманітарного знання; особливостей формування світоглядних орієнтацій сучасної молоді; природних, суспільних та біологічних закономірностей педагогічного процесу; особливостей формування педагогічних процесів і освітньо-виховних систем; основ релігійної педагогіки в системі соціогуманітарного знання; методології та теорії неперервної освіти як концептуальної основи формування інтелектуального потенціалу держави; методологічних та загальнотеоретичних проблем проведення історико-теоретичних досліджень; основ джерелознавства як складової педагогічних досліджень; розвитку національної педагогіки в її історичному контексті; персоналій в історико-педагогічному дискурсі; тенденцій розвитку історії зарубіжної педагогіки як системи.

Виявити **уміння**: аналізувати, порівнювати окремі педагогічні теорії, систематизувати різні методологічні підходи до наукової проблеми; творчо застосовувати наукові ідеї учених- педагогів у навчально-виховній діяльності; прогнозувати основні шляхи подальшого розвитку освіти в Україні.

Вступник повинен **володіти**: основними педагогічними категоріями та поняттєво-термінологічним апаратом педагогічної науки (терміни, поняття, склад і структура науки тощо); методологією і методами науково-педагогічного дослідження; різноманітними формами, методами, прийомами та засобами організації навчально-виховного процесу в системі освіти; сучасними освітніми технологіями; діагностичним інструментарієм з контролю та перевірки навчальних досягнень суб'єктів навчання; педагогічним менеджментом.

Результати іспиту: встановлюється рівень готовності вступника до вирішення завдань професійної науково-педагогічної діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критеріями оцінювання є: повнота розкриття питання; логіка викладення думок, культура мовлення; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичні міркування, уміння робити узагальнення та порівняння, висновки.

Оцінювання знань вступників здійснюється за 4-бальною шкалою відповідно до високого, достатнього, середнього та низького рівнів (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

90 - 100 балів - високий рівень (відмінно). Вступник вільно володіє матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання завдань. Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, аргументована. Вступник вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки і грамотно ним користується. Вступник аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання для обґрунтування власної позиції, виявляє ґрунтовні знання першоджерел, орієнтується в актуальних проблемах теорії освіти, системно бачить шляхи їх розв'язання. Докладно розкриває відповідні методологічні та теоретичні положення теорії освіти, характеризує нормативні документи, проявляє обізнаність у питаннях історії проблеми, що розглядається, аналізує найважливіші досягнення вітчизняної педагогічної думки, педагогічної науки; інноваційні та інтеграційні процеси в освіті; оцінює досягнення зарубіжної педагогічної думки на різних етапах її розвитку; об'єктивні і суб'єктивні чинники, що визначають формування мети освіти і виховання особистості; обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби навчання, сучасні технології для вирішення конкретних освітніх завдань.

75 – 89 балів - достатній рівень (добре). Вступник володіє певним обсягом матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності. Відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна, обґрунтована. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки на достатньому рівні і вміє ним користується. Вступник посилається на думки відомих вчених, аналізує, зіставляє, узагальнює, систематизує факти з різних галузей наукового знання, виявляє знання першоджерел, орієнтується у проблемах теорії освіти і навчання, однак допускає деякі неточності. Демонструє належний рівень володіння знаннями з теорії освіти, історії проблеми, що розглядається, нормативних документів, найважливіших досягнень вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки на різних етапах її розвитку, педагогічної науки; інноваційних та інтеграційних процесів в освіті; чинників, що визначають формування мети освіти і виховання особистості, але відповіді на деякі питання не є повними та вичерпними. Загалом вміє обирати засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначати ефективні форми, методи і засоби

навчання, сучасні технології для вирішення конкретних освітніх завдань. Виклад матеріалу здійснюється українською літературною мовою.

60 - 74 балів - середній рівень (задовільно). Вступник володіє матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Вступник показує середній рівень сформованості наукової підготовленості. Відповіді на більшість питань в основному правильні, але неповні, не завжди чіткі, логічні, послідовні, змістовні, допускаються фактичні помилки, неточності. Вступник володіє понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки на середньому рівні. Загалом володіє теоретичним матеріалом з теорії і методики, історії освіти, нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в освіті, однак допускає неточності у викладі фактичного матеріалу. Загалом обирає засоби і методи наукового дослідження, адекватні меті дослідницької задачі; визначає ефективні форми, методи і засоби навчання, однак відповіді не підкріплені фактажем.

0 - 59 - низький рівень (незадовільно). Вступник володіє матеріалом поверхнево й фрагментарно, або не володіє. Низький рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Відповіді на більшість питань неповні, не завжди чіткі, допускаються грубі фактичні помилки. Вступник має фрагментарні знання з теорії освіти і виховання, допускає суттєві помилки в характеристиці явищ, фактів. Вступник не здатен відтворити загальновідомі факти нормативних документів, питань вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки на різних етапах її розвитку, інноваційних та інтеграційних процесів в освіті, ефективних форм, методів і засобів навчання і виховання. Низький рівень володіння здобувачем обсягом і змістом поняттєвого апарату.

Кожну оцінку рівня досягнень вступника члени екзаменаційної комісії аргументовано умотивовують.

ЗМІСТ РОЗДІЛІВ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Предмет і завдання педагогіки. Характеристика основних категорій педагогіки. Об'єкт і предмет педагогіки, їх специфіка. Галузі педагогічної науки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Методи науково-педагогічного дослідження. Філософські категорії в педагогіці: сутність, явище, протиріччя, чинники, наслідки тощо. Загальнонаукові поняття в педагогіці: система, структура, модель, гіпотеза, рівень та ін. Основні педагогічні категорії (виховання, розвиток, навчання, освіта) як поняттєвий апарат науки.

Характеристика основних положень Законів України «Про загальну середню освіту» (1999 р., зі змінами 2018 р.), «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами 2018 р.), «Про освіту» (2017 р., зі змінами 2018 р.), «Про фахову передвищу освіту» (2019 р.) «Концептуальних засад реформування середньої освіти» (2016 р.), «Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018 р.), «Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходи щодо її реалізації до 2025 року» (2022), стандартів освіти та ін.

Методологія педагогіки як система знань, вихідних положень, принципів, ідей побудови теоретичної й практичної діяльності, а також учення про цю систему, методи її дослідження. Регулятивна та нормативна функції методології. Рівні методології педагогічної науки: філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний. Філософські теорії (напрями) – методологія людинознавчих наук: екзистенціалізм, неотомізм, позитивізм, неопозитивізм, прагматизм. Концептуальні підходи до розуміння сутності педагогічної науки та вивчення педагогічних явищ і процесів.: міждисциплінарний, прикладний. системний, синергетичний, холістичний, особистісний, діяльнісний, контекстний, аксіологічний, компетентнісний та ін.

Особистість як предмет дослідження педагогічної науки. Українська народна педагогіка про особистість, основні чинники її розвитку, виховання та формування Чинники, які впливають на формування особистості. Основні фактори формування та розвитку особистості. Закономірності та рушійні сили формування та розвитку особистості. Виховання як провідний фактор розвитку та формування особистості. Самовиховання — умова ефективності розвитку особистості та її формування. Роль діяльності, активності і спілкування в формуванні і розвитку особистості. Характеристика вікових стадій розвитку особистості школяра. Закономірності розвитку дитини.

Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Орієнтовний зміст виховання учнів у школі виховання. Поняття про закономірності і принципи виховання. їх роль у побудові виховного процесу. Коротка характеристика принципів виховання. Поняття про методи виховання. Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності і формування досвіду громадської поведінки. Методи стимулювання діяльності і поведінки. Методи самовиховання. Виховання особистості в колективі - одна з провідних педагогічних ідей. Дитячий колектив. Динаміка розвитку дитячого

колективу. Основа теорії і практики морального виховання. Статеве виховання як складова частина морального виховання школярів Трудове виховання і професійна орієнтація учнів. Економічне виховання учнівської молоді. Профорієнтація школярів. Основи економічного виховання. Основи естетичного виховання школярів. Завдання та зміст правового виховання. Форми правового виховання. Національно-патріотичне виховання школярів. Значення екологічного виховання в сучасному житті суспільства. Методика вивчення класного колективу. Позакласна і позашкільна виховна робота з учнями. Організація позанавчальної діяльності учнів. Гурткова та клубна робота в різноманітних дитячих об'єднаннях. Традиції сімейного виховання в Україні. Залучення громадськості до виховання дітей. Зміст позакласної виховної роботи та її форми. Позашкільна виховна робота. Спільна виховна робота школи, сім'ї, громадськості. Взаємозв'язок школи і сім'ї, його функції. Школа і громадськість.

РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИКА

Суть процесу навчання в школі. Педагогічний процес. Поняття про дидактику. Виникнення і розвиток дидактики. Основні категорії дидактики. Поняття про навчальний процес. Закони навчання: закон соціальної зумовленості цілей, змісту, форм та методів навчання; закон взаємозв'язку творчої самореалізації учня та освітнього середовища; закон взаємозв'язку навчання, виховання та розвитку; закон зумовленості результатів навчання характером освітньої діяльності учнів; закон цілісності та єдності освітнього процесу, залежність ефективності навчання від об'єктивних і суб'єктивних чинників. Класифікація закономірностей навчання.

Структура процесу засвоєння знань. Види навчання. Оптимізація й інтенсифікація навчання. Зміст освіти в українській національній школі. Поняття про зміст освіти, вимоги до нього. Підходи до визначення змісту освіти. Теорія формальної освіти та її представники в історії педагогічної думки (Й. Г. Песталоцці, М. І. Пирогов). Теорія матеріальної освіти (Я. А. Коменський). Наукові основи визначення змісту освіти, критерії його відбору: цілісне відображення завдань формування всебічно розвиненої особистості у змісті освіти; наукова і практична значущість змісту навчальних предметів; відповідність складності змісту реальним навчальним можливостям школярів відповідного віку; відповідність обсягу змісту предмета навчальному часу, що відводиться для його вивчення, відповідність методичній і матеріальній базі сучасної школи. Основні засоби фундаменталізації освіти: зміна співвідношення між прагматичним та загальнокультурним компонентами освіти, зміна змісту і методології навчального процесу, реалізація тріади «екологічне виховання – екологічне навчання – екологічна освіта» тощо.

Державні стандарти освіти. Характеристика навчальних програм і планів. Загальне поняття про закономірності та принципи навчання, їх взаємозв'язок і взаємозумовленість. Принципи навчання, їх коротка характеристика. Методи навчання в школі. Поняття про методи навчання та їх функції. Класифікація методів навчання. Інноваційні технології навчання і виховання.

РОЗДІЛ 3. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Виховання у первісному суспільстві. Школа і виховання у стародавньому світі. Виховання і школа в античному світі. Виховання і школа Древнього Риму. Виховання і школа епох середньовіччя та відродження. Школа і педагогіка Західної Європи і Північної Америки у середині XVII-кінці XVIII ст. Педагогіка і школа за часів Просвітництва. Школа і педагогіка у Західній Європі і США у XIX ст.. Зарубіжна школа і педагогіка першої половини XX ст. Сучасна школа в зарубіжній педагогіці (початок XXI ст. - донині).

РОЗДІЛ 4. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ. ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ. ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

Предмет і завдання української педагогіки виховання у первісному суспільстві. Школа, освіта і виховання в Київській Русі. Освіта й виховання в Україні в XIV –XV ст. Освіта й виховання в Україні в XVI-XVII ст. Школа і педагогіка в Україні в XVIII ст. Становлення школи та педагогічної думки в Україні (перша половина XIX ст.). Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX - на початку XX ст. Розвиток освіти, школи й педагогічної думки в Україні у 50-90-их рр. XX ст. Сучасні тенденції розвитку українського шкільництва та педагогічної думки в контексті глобалізаційних та інтеграційних трансформацій.

Становлення і розвиток професії вчителя, її соціальні функції. Видатні представники педагогічної професії та їх роль у суспільному розвитку.

Специфічні характеристики педагогічної діяльності: соціальна спрямованість і висока соціальна значущість, відповідальність, динамічність, особиста сумлінність, єдність навчання, виховання і розвитку, комунікативність, науковість, творчий характер, високий рівень зайнятості, здатність до саморозвитку і самовдосконалення. Структура педагогічної діяльності: цілеспрямована діяльність; предмет праці; засоби праці; виховання, викладання, класне керівництво, діяльність, що спрямована на професійне самовдосконалення, управлінська, організаторська, методична, позашкільна, науково-дослідна робота; суб'єкт та об'єкт педагогічного впливу, предмет їх спільної діяльності, мета діяльності та засоби педагогічної комунікації, результати діяльності, педагогічні функції. Функції вчителя. Освітня, виховна, розвиваюча, суспільно-педагогічна функції. Суспільні вимоги до особистості вчителя, їх взаємозв'язок з професійно значущими індивідуальними якостями вчителя. Мета і завдання професійної підготовки вчителя. Професіограма як сукупність суспільних вимог до вчителя, перелік та опис загально-трудова і спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання завдань професійно-педагогічної діяльності. Педагогічні вміння (гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні, рефлексивні). Прикладні вміння педагога. Професіоналізм учителя. Етапи формування професіоналізму вчителя. Педагогічна освіта, її мета і пріоритетні завдання.

Професійно-педагогічна компетентність як мета професійної підготовки, сукупність умінь педагога – суб'єкта педагогічного впливу – особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою оптимального вирішення педагогічних завдань, що впливають із певного суспільного замовлення. Засоби формування професійно-педагогічної компетентності спеціаліста. Вимоги до професійно-педагогічної компетентності вчителя у контексті реалізації Концепції «Нова українська школа». Педагогічна творчість, професійний розвиток і самовиховання творчої індивідуальності педагога, його зміст й організація.

РОЗДІЛ 5. НАРОДНА ПЕДАГОГІКА В ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Суть понять «народна педагогіка», «етнопедагогіка». Складові народної педагогіки: родинна педагогіка, педагогічна деонтологія, педагогіка народного календаря, козацька педагогіка. Народне родинознавство. Народне дитинознавство. Батьківська педагогіка. Народна дидактика. Народна педагогічна деонтологія. Джерела народної педагогіки: фольклорні твори, етнографічні матеріали, народні звичаї, традиції, свята та ін. Становлення української етнопедагогіки. Особливості етапів історичного розвитку української народної педагогіки, історія розвитку української етнопедагогіки. Поняття «традиції етнопедагогіки». Ідеал української етнопедагогіки. Основні принципи і засоби української етнопедагогіки. Народна педагогіка в становленні і розвитку педагогічної науки. Виховний ідеал у різні періоди існування українського етносу. Зумовленість мети виховання в народній педагогіці традиційним народним світобаченням, національною релігією, способами життєдіяльності в конкретних історичних умовах. Використання народної педагогіки видатними педагогами (А.Коменський, О. Духнович, Г. Сковорода, К. Ушинський та ін.). Висвітлення української етнопедагогіки в науковій літературі. В. Сухомлинський і українська етнопедагогіка. Принципи народної педагогіки: природовідповідність, гуманність, трудова основа, емоційність, активність дитини, систематичність, послідовність. Засоби виховання в народній педагогіці: рідна мова, усна народна творчість, традиції, звичаї, обряди, праця, особистий приклад, ігри, іграшки тощо. Особливості морального, розумового, трудового, фізичного, естетичного виховання в народній педагогіці та засоби його здійснення.

РОЗДІЛ 6. ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Предмет, об'єкт, завдання та методи дослідження. Основні історичні етапи розвитку порівняльної педагогіки. Особливості порівняльно-педагогічних досліджень в умовах інформаційного суспільства та глобалізації просторового поля порівняльної педагогіки. Системи освіти провідних розвинених країн світу: сучасний стан та перспективні завдання розвитку. Зміст освіти у сучасних школах розвинених країн світу. Залежність змісту середньої освіти від рівня соціально-економічного

розвитку суспільства, його перспектив та життєвої перспективи конкретного учня. Загальна інтелектуалізація змісту освіти у процесі освітніх реформ шляхом збільшення навчального часу на вивчення предметів природничо-математичного та інформаційно-технологічного циклів; навчання за допомогою комплексних, модульних, поглиблених, спеціалізованих та інших типів навчальних програм. Уведення державних стандартів змісту освіти та національних навчальних планів у країнах з децентралізованою системою управління освітою (США, Велика Британія). Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній школі. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань. Традиції практики шкільного виховання у розвинених країнах світу. Етапи та тенденції трансформації системи вищої освіти України в контексті Болонського процесу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Педагогіка як наукова дисципліна.
2. Завдання педагогічної науки.
3. Головні категорії педагогіки.
4. Система педагогічних наук.
5. Методи і процес педагогічного дослідження.
6. Русійні сили та головні умови розвитку індивіда.
7. Закономірності розвитку дитини.
8. Діагностика розвитку школярів.
9. Вікові й індивідуальні особливості розвитку дитини.
10. Сучасна вікова періодизація і педагогічний процес.
11. Індивідуальні особливості учнів.
12. Навчання і виховання як головні складові цілісного педагогічного процесу.
13. Критерії ефективності цілісного педагогічного процесу.
14. Мета і завдання виховання в сучасній школі.
15. Сучасні підходи до освіти і виховання дітей та молоді.
16. Система педагогічних методів.
17. Організація педагогічного процесу.
18. Основні інститути соціалізації дитини.
19. Авторські навчально-виховні заклади.
20. Сучасні педагогічні технології.
21. Технології змішаного навчання
22. Сучасний вчитель - вимоги до нього й завдання діяльності.
23. Творчість та педагогічна майстерність вчителя.
24. Організація та управління діяльністю вчителя.
25. Сутність процесу навчання, його структура, методологія.
26. Закономірності й принципи навчання.
27. Актуальні проблеми сучасної дидактики.
28. Основні закономірності й методологія виховного процесу.
29. Національне виховання, його суть і зміст.

30. Сутнісні основи концепції «Нова українська школа».
31. Системна диджиталізація сучасної освіти. Переваги та недоліки.
32. Інноваційний освітній менеджмент та менеджмент інновацій в освіті.
33. Теорія та практика студентоцентрованого навчання.
34. Порівняльна педагогіка як галузь педагогічної науки.
35. Загальні тенденції реформування сучасних світових освітніх систем.
36. Диференціація освіти в провідних розвинутих країнах.
37. Система виховних цінностей у сучасному шкільництві Заходу.
38. Форми й методи соціалізації дитини в освіті зарубіжжя.
39. Альтернативні навчально-виховні заклади у країнах Заходу в ХХ ст.
40. Виховання і школа в античному світі.
41. Виховання і школа Давнього Риму.
42. Виховання і школа епохи Середньовіччя.
43. Педагогічна думка і школа епохи Відродження (ХІУ-ХУІ ст.)
44. Основні педагогічні ідеї Я. Коменського та їх актуальність для сучасної школи.
45. Педагогіка і школа за часів Просвітництва.
46. Вікова періодизація як історико-педагогічна проблема (Арістотель, Я. Коменський, С. Полоцький, Ж.-Ж. Руссо, Ф. В. А. Дістервег).
47. Педагогічна думка у Західній Європі і США у ХІХ ст. (до 90-х рр. ХІХ ст.)
48. Педагогічна діяльність і спадщина Й.П. Песталоцці.
49. Загальна характеристика історії розвитку гуманістичних педагогічних систем (Ж. Руссо, Й. Песталоцці, М. Монтессорі, С. Френе, Р. Штайнер).
50. Реформаторський рух в педагогіці кінця ХІХ - поч. ХХ ст.
51. Педагогічні погляди Дж. Дьюї та їх вплив на українську школу.
52. Традиції вальдорфської школи Р. Штайнера і їхнє сучасне продовження.
53. Предмет і основні етапи розвитку української педагогіки.
54. Освіта і виховання дітей за часів Київської Русі.
55. Вплив християнства на розвиток школи і педагогіки в Київській Русі.
56. Основні педагогічні пам'ятки Київської Русі та провідні ідеї їх авторів.
57. Освітня діяльність братських шкіл України ХУІ-ХУІІ ст.
58. Внесок Острозької академії в українську педагогічну культуру.
59. Освітня діяльність і педагогічні погляди Г. Сковороди.
60. Організаційно-педагогічні основи діяльності Києво-Могилянської академії.
61. Педагогічні погляди викладачів та ректорів Києво-Могилянської академії.
62. Педагогічна діяльність та педагогічні погляди О. Духновича.
63. Педагогічні погляди Т. Шевченка, М. Костомарова, П. Куліша.
64. К. Ушинський - засновник наукової педагогіки.
65. Дидактична система К.Д. Ушинського.
66. Проблеми народності освіти і виховання в педагогічній системі К.Д. Ушинського.
67. Педагогічні погляди та освітня діяльність М. Пирогова в Україні.

68. Педагогічні ідеї М. Драгоманова. Освітня діяльність і педагогічні погляди Б. Грінченка.
69. Українська школа і педагогічна думка в період визвольних змагань українського народу (1917-20 рр.). Характерні риси освітньої політики українських урядів (Центральної Ради, Гетьманату, Директорії).
70. Громадська та педагогічна діяльність І. Огієнка. Погляди Огієнка на розвиток української школи.
71. Внесок Софії Русової у розвиток української педагогіки.
72. Педагогічна діяльність А. Макаренка та його внесок у розвиток педагогічної науки.
73. Трудове виховання в педагогічній діяльності А. Макаренка.
74. Педагогічна діяльність В. Сухомлинського та використання його ідей в сучасній школі. "Школа радості" В. Сухомлинського
75. Гуманістична сутність педагогічних поглядів В. Сухомлинського.
76. Теорія і практика вільного виховання в історичному розвитку педагогічної думки.
77. Розвиток українського шкільництва; в умовах розбудови Української держави.
78. Законодавчо-нормативне забезпечення розвитку освіти в Україні
79. Сутність поняття "народна педагогіка". Основні віхи історичного розвитку української народної педагогіки. Видатні педагоги про народну педагогіку.
80. Порівняльна педагогіка як галузь наукових знань. Історичні етапи розвитку. Предмет та методи дослідження.
81. Чинники розвитку освіти в сучасному світі.
82. Глобалізація як чинник розвитку освіти в сучасному світі.
83. Мотивація розвитку та ідеологічні основи інтернаціоналізації освіти в сучасному світі.
84. Тенденції розвитку вищої освіти в сучасному світі.
85. Тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти в сучасному світі.
86. Тенденції розвитку середньої освіти в сучасному світі.
87. Тенденції розвитку професійної освіти в сучасному світі.
88. Особливості соціалізації особистості у школах європейських країн.
89. Інновації в управлінні освітою розвинених країн.
90. Болонський процес як системна реформа вищої освіти кінця ХХ – початку ХХІ ст..

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрощук І. В. Педагогічна взаємодія у професійній діяльності : навч. посібник / І. В. Андрощук . Хмельницький : ХНУ, 2017. 190 с.
2. Артемова Л. В. (2006) Історія педагогіки України. К. : Либідь.
3. Бідюк, Н., Гомонюк, О., Купчишина, В., Сердюк, Ю. (2017). Порівняльна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. Хмельницький : ХНУ.
4. Бондар В. (2005) Дидактика К. : Либідь.
5. Будник О. Б. (2019). Порівняльна педагогіка: навчальний посібник [для студентів спеціальності 013 Початкова освіта]. 2-ге вид., доп і переробл. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М.
6. Ващенко Л. М. (2005) Управління інноваційними процесами в загальноосвітній середній освіті регіону : монографія. К. : ВО «Тираж».
7. Вишневецький О. (2006) Теоретичні основи сучасної української педагогіки : посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич : Коло.
8. Вища освіта України і Болонський процес (2004): навч. посіб. / [за ред. В. Г. Кременя]. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан/
9. Вітвицька С. С. (2006) Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. Київ: Центр навчальної літератури.
10. Волкова Н. П. (2001) Педагогіка К. : Академія.
11. Галузяк В.М. (2015) Педагогічна діагностика: курс лекцій Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД».
12. Галус О. М., Шапошнікова Л. М. (2006) Порівняльна педагогіка : навч. посіб. К. : Вища школа.
13. Гончаренко С. У. (1997) Український педагогічний словник К. : Либідь.
14. Гончаренко С. У. (2008) Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям Київ – Вінниця : ДОВ «Вінниця».
15. Даниленко Л. І. (2007) Менеджмент інновацій в освіті. К.: Шк. світ.
16. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття (2005). Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / [уклад. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя]. К. : Знання.
17. Дидактика: теорія і практика (2017). Навч.-метод. посіб./О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 211 с
18. Дичківська І. М. (2012) Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид., допов. Київ, Академвидав.
19. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи (2020) Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Вороникова І.П., Чайковська Н.В. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка.
20. Дінтерсміт Т., Вагнер Т. (2017). Мистецтво навчати. Як підготувати дитину до реального життя. К.: Наш формат.
21. Дубасенюк, О. А. (Ред.). (2016). Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання. Житомир: Вид-во Рута.
22. Загальна педагогіка (2020). Навч. посібник / О. Ф. Євсюков, С.А. Чупахін; за ред. О. Ф. Євсюкова. Харків, 150 с.
23. Зязюн, І.А. (2008) Філософія педагогічної дії. Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького.
24. Зязюн І. (2000) Педагогіка добра. Київ : МАУП.
25. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія (2005) / Уклад.: О.О.Любар; За ред. В.Г.Кременя. – К.: Знання.
26. Коляда Н.М. Педагогічна історіографія як складник історико-педагогічного дослідження. DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-1-39-46>

27. Кремень, В. Г. (Ред.). (2014). Національний освітній глосарій: вища освіта. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди».
28. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. (2003) Педагогіка. К. : Знання–Прес.
29. Кузьмінський А. І. (2005). Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. К.: Знання.
30. Кузьмінський А. І. (2006). Педагогіка родинного виховання : навч. посіб. К. : Знання.
31. Лавриченко, Н. (2006) Методологічні аспекти порівняльно-педагогічних досліджень. Шлях освіти, 2, 17-26.
32. Левківський М. В. (2003) Історія педагогіки. К. : Центр навчальної літератури.
33. Лозова В. І., Троцько Г. В. (2002) Теоретичні основи виховання і навчання Харків : ОВС.
34. Любар О. О. (2006) Історія української школи і педагогіки К. : Знання .
35. Малафійк І. В. (2005). Дидактика К. : Кондор.
36. Медвідь Л.А. (2003). Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. К. : Вікар.
37. Михайліченко М. В. (2016) Освітні технології : навчальний посібник. Київ : ЦП «КОМПРИНТ».
38. Ничкало, Н.Г. (Ред.). (2008). Філософія педагогічної майстерності. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця».
39. Нова українська школа: порадник для вчителя (2017) Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди».
40. Сікорський П. І. (2021) Нова педагогіка. Підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
41. Сисоєва С.О. (2006) Основи педагогічної творчості: Підручник. К.: Міленіум.
42. Стельмахович В. Г. (1997) Українська народна педагогіка К.
43. Сухомлинський В.О. (1978). Батьківська педагогіка. К. : Радянська школа.
44. Туркот Т.І. (2010). Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. магістратури вищих навч. закладів непер. профілю. Херсон.
45. Українська педагогіка в персоналіях (2005). [Текст] : навч. посіб. : у 2-х кн. – Кн. 1 : Х–XIX століття / за ред. О. В. Сухомлинської. К. : Либідь.
46. Фіцула М. М. (2003). Педагогіка К. : Академвидав.
47. Фіцула М. М. (2014). Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. [2-е видання, доповнене] К. : «Академвидав».
48. Хриков, Є.М. (2017) Методологія педагогічного дослідження: монографія. Х.: ФОП Панов А. М.
49. Янкович О., Беднарек Ю., Анджєєвська А. (2015) Освітні технології сучасних навчальних закладів : навчально-методичний посібник. Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка.

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/stru>
2. Закон України «Про загальну середню освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.help/law/651-XIV/>.
3. Закон України «Про позашкільну освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.
4. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Закон України «Про фахову передвищу освіту» . [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
6. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс] / – 2002. – Режим доступу: <http://www.setlab.net/?view=education-doctrine-2002>
7. Концепція Нової української школи. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

8. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80?lang=ru>
9. Національна рамка кваліфікацій (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-%D0%BF#Text>.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Сайт Міністерства освіти і науки України. Режим доступу : <http://mon.gov.ua>
2. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. Режим доступу : <http://www.dnpb.gov.ua>
4. Сайт Національної парламентської бібліотеки України. Режим доступу : <http://www.nplu.org>
5. Сайт Електронної бібліотеки Хмельницького національного університету. Режим доступу : <http://lib.khmnu.edu.ua/>.
6. Модульне середовище для навчання ХНУ. Режим доступу : <https://msn.khmnu.edu.ua/>.
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів. Режим доступу : <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Освіта.UA. Режим доступу : <http://osvita.ua>
9. Інформаційний сайт мережі освітньої інформації ЄС EURYDICE: Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
10. Інформаційний сайт Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО: Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.
11. Інформаційний сайт Європейського центру вищої освіти CEPES: Режим доступу : <http://www.cepes.ro>.
12. Інформаційний сайт Світової ради товариств порівняльної педагогіки. World Council of Comparative Education Societies. Режим доступу : <https://wcces-online.org/>
13. Інформаційний сайт Інституту педагогіки НАПН України. Відділ порівняльної педагогіки. <http://undip.org.ua/structure/research%20units/>
14. Інформаційний сайт Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Відділ зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих. ipood.com.ua/viddil-zarubijnih-sistem-pedagogichno-osviti-i-osviti-doroslih/
15. Інформаційний сайт Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Лабораторія зарубіжних систем професійної освіти і навчання. <https://ivet.edu.ua/labs/isvet>
16. Інформаційний сайт Української асоціації дослідників освіти (УАДО). Режим доступу : <https://www.uera.org.ua/uk/>
17. Інформаційний сайт Higher Education Special Interest Group. Режим доступу : <https://www.higheredsig.org/higher-education-institutes>.
18. Інформаційний сайт Comparative and International Education Society (CIES). Режим доступу : <https://www.cies.us/>
19. Інформація про системи освіти країн – членів ЄС на сайті інформаційної мережі EURYDICE. Режим доступу : <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/eurydice/EuryCountry>.
20. Інформація про системи освіти країн – членів Міжнародного бюро освіти ЮНЕСКО (International Bureau of Education) на сайті інформаційної мережі ІВЕ : Режим доступу : <http://www.ibe.unesco.org/countries/countrydossiers.htm>.